

J.P. Jacobsen

Gurresange

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Copyright © 2025, Danske Sprog- og Litteraturselskab

Udgivet med støtte fra Carlsbergfondet

DET DANSKE
SPROG - OG
LITTERATURSELSKAB

A

J.P. Jacobsen, *Digte og Udkast*, Edvard Brandes & Vilhelm Møller (udg.), København: Gyldendal, 1886, s. 71-91.
Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek, 52,-90 8°.

Linjenumre tilføjede.

Gurresange

Den blaalige Dæmring nu dæmper
Hver Tone fra Sø og Land,
De flyvende Skyer har lagt sig
Til Hvile ved Himlens Rand,
I lydløs Tynge samlet
Er Skovens luftige Bo,
Og Søens klare Bølger
Har vugget sig selv til Ro.
I Vesten kaster Solen
Sin straalende Purpurdragt,
Saa drager den over sig Bølgen
Og drømmer om Dagens Pragt.
Ej mindste Løv sig rører
Og kalder paa min Sans,
Ej mindste Tone klinger
Og vugger mit Sind i Dans,
Nej, hver en Magt er sunken
I egne Drømmes Elv,
Og skyder mig blidt og stille
Tilbage til mig selv.

O, naar Maanens Straaler milde spille,
Naar omkring mig alt er tyst og stille,
Da er Vand mig ikke Søens Vove,
Træer ej de dunkle, tavse Skove,
Sky ej, hvad mig Himlens Hvælving dølger,
Dal og Bakke ikke Jordens Bølger,
Form ej Form og Farven ikke Farve,
Alt: et Udtryk for hvad Gud har drømt.

Ganger! staar du nu og drømmer!
Nej, jeg ser det, Vejen strømmer
Hurtig bort dig under Hoven.
Stærkere dog frem du sprænge,
Du er endnu midt i Skoven,
Medens jeg dig ventet længe
Har ved Gurre Borgeled.
Skoven slipper, alt jeg øjner Tovelilles fagre Bur,
Skovens Træer bag os glide sammen til en dunkel Mur;
Men end vildere du jage!
Ser du Skyens Skygge trække
Over Mark og Mose frem?
Før den Gurres Grund kan række,
Maa vi staa ved Toves Hjem.
Før den Tone, som nu klinger,
Gaar for Evighed til Ro,
Maa dit rappe Hovslag ryste
Gurre-Borgens lille Bro;
Før det Blad, der falder,
Bækkens Bølger naar,
Maa din Vrinsken gjalde
Lydt i Gurregaard.
Skygge kom og Tone dø,
Dyk dig Blad i Vove,
Volmer ser sin Tove!

Stjerner juble, Søen lyser,
Trykker sit bankende Hjerte mod Kyst,
Løvet nynner, Duggen danser,
Vinden sig kaster saa kaad til mit Bryst.
Vejrhanen synger og Taarnene nikke,
Svendene spanke med flammende Blikke,
Ternerne dæmpe med Haanden forgjæves
Barmen, der sælsomt uroligen hæves.
Roserne stirre med Haand over Bryn,
Faklerne hjælpe det daarlige Syn.
Skoven nu aabner sit Ly,
Hundene glamme i By,
Stien, i stedse nærmere Bølger,
Vugger den dristige Rytter mod Havn,
Og i den næste Stigning, som følger,
Slynger den ham i min aabnede Favn.

valdemar

Ej danse de Engle for Herren saa herligt,
Som Verden nu danser for mig!
Ej juble for ham de mer ydmygt og kjærligt
End Valdemars Hjerter for dig.
Men stoltere satte ej heller sig Krist
Hos Herren, og lo af sin Kvide,
End Valdemar, glemmende Kummer og Tvist,
Sig sætter ved Tovelils Side.

Ej længes de Sjæle for Himmerigs Mure
Mer efter at svinge sig ind,
End Valdemar, da han fra Øresunds Kure
Saa' Gurres guldglimtende Tind.
Og ej vil jeg bytte dets fredsæle Vang
Og Perlen, den lønligen varer,
For Himmerigs Glans og bedøvende Klang
Og alle de helliges Skarer.

tove

Nu siger jeg dig for første Gang:
»Kong Volmer, jeg elsker dig.«
Nu kysser jeg dig for første Gang
Og slynger min Arm om dig.
Og siger du, at jeg det før har sagt
Og at du til Kysset er vant,
Saa siger jeg: »Kongen han er en Nar,
Der mindes forfængelig Tant.«
Og siger du, saa er jeg selv slig Nar,
Saa siger jeg: »Kongen har Ret;«
Men siger du, at jeg det ikke er,
Saa siger jeg: »Kongen er slet.«
For alle mine Roser har jeg kysset ihjel,
Alt mens jeg tænkte paa dig.

valdemar

Det er Midnattens Stund,
Og usalige Slægter
Staa frem af glemte, sunkne Grave,

Og de stirre med Længsel
Paa Borgens Kjerter og Hyttens Lys,
Og Vinden ned over dem
Spottende ryster
Harpeslæt og Bægerklang
Og Elskovssange.
Og svindende de sukke:
»Vor Tid er forbi!« -
Mit Hoved vugges paa levende Bølger,
Min Haand fornemmer et Hjertes Slag,
Ned over mig livssvulmende strømmer
Kyssets glødende Purpuregn.
Og min Læbe jubler:
»Det er min Tid nu!«
Men Tiden flygter
Og jeg skal færdes
Ved Midnatstide
En Gang som død,
Skal samle Ligdragten om mig tæt
Mod de kolde Vinde,
Og liste mig frem ved sildig Maane,
Og smertebunden
I Muldet riste
Med sorte Gravkors
Dit kjære Navn,
Og synkende sukke:
»Vor Tid er forbi!«

tove

Du sender mig et Elskovsblik
Og sænker saa Øjet,
Dog Blikket trykker din Haand i min,
Og Trykket dør;
Men som et elskovsvækkende Kys
Du lægger mit Haandtryk paa min Læbe. —
Og du har for Døden et Suk,
Naar et Blik kan opstaa
Som et flammende Kys!
De lysende Stjerner paa Himlen hist
Vel blegne hver Gry,
Men blusse dog hver en Midnatsstund
I evig Pragt.

– Saa kort er Døden
Som rolig Slummer
Fra Kvæld til Gry,
Og naar du vaagner,
Hos dig paa Lejet,
I nyfødt Skjønhed
Du straale ser
Din unge Brud.
Saa lad os da tømme
Den gyldne Skaal
For den mægtigt forskjønnende Død;
Thi vi gange til Grav
Som et Smil, der dør
For et saligt Kys.

valdemar

Vidunderlige Tove!
Saa rig ved dig er jeg nu,
At end ej et Ønske jeg ejer.
Mit Bryst er saa let,
Min Tanke saa klar,
En vaagen Fred er over min Sjæl.
Der er saa stille i mig,
Saa sælsomt stille.
Læben vil bygge paa Ordets Bro,
Men synker igjen til Hvile;
Thi det er mig som banked' mit Bryst
Ved dit Hjertes Slag,
Og som mit Aandedrag
Hæved', Tove, din Barm.
Og jeg ser vore Tanker
Fødes og glide sammen
Som Skyer, der mødes,
Og samlede vugges de i vekslende Former.
Og min Sjæl er stille,
Jeg ser i dit Øje og tier.
Vidunderlige Tove!

Gurre Duer! Sorg mig tynger,
Samlet paa Flugt over Ø, –
Kommer! lytter!
Død er Tove! Nat paa hendes Øje,
Det, der var Kongens Dag.
Stille er hendes Hjerte,
Men Kongens vugger vildt,
Dødt og dog vildt!
Sælsomt lig Baad paa Vove,
Naar *den*, Plankerne krummede sig for at favne -
Snekkens Styrer - ligger død, hildet i Dybets Tang.
Ingen bærer dem Bud,
Ufør er Vejen.
Som tvende Strømme vare deres Tanker,
Strømme, der fulgtes Side om Side.
Hvor rinde nu Toves Tanker?
Kongens i sælsomme Bugter sig vride,
Søgende Toves,
Finder dem ikke.
Vide før jeg, Sorg mig sanked', meget jeg saa'!
Kisten saa' jeg paa Kongens Skuldre,
Henning den støtted';
Mørk var Natten, en enkelt Fakkell
Lyste i Gyden,
Dronningen holdt den, højt paa Svalen,
Skjalv for sin Hævn.
Taarer, som ikke græde hun vilde,
Funkled' i Blik.
Vide før jeg, Sorg mig sanked', meget jeg saa'!
Kongen jeg saa' i Bondekofte
Kjøre med Kisten,
Gangeren, som ham bar til Sejer,
Maatte den drage.
Vildsomt vankede Kongens Øje
Søgte et Blik,
Sælsomt lyttede Kongens Hjerte
Efter et Ord.
Henning talte Ord til Kongen,
Blik og Hjerte søgte dog end.
Kongen aabner for Toves Kiste,
Stirrer og lytter med bedende Læbe,
Tove er tavs.

Vide fôr jeg, Sorg mig sanked', meget jeg saa'!
Munken vilde Rebet drage
Ringe Solen ned;
Men han saa' paa Kjøresvenden,
Sorgens Rune til ham talte;
Solen sank til Klang, som lyder
Over Jordens Døde.
Vide fôr jeg, Sorg mig sanked', Død dertil.
Helvigs Falk
I Kongegaarden
Gurres Due slog.

Herre, vèd du, hvad du gjorde,
Da du Tove fra mig tog!
Vèd du, at det var mit sidste
Fristed, hvorfra du mig jog?
Herre, rødmer du ej af Skam,
Det var den fattiges eneste Lam!

Herre, jeg er ogsaa Hersker,
Jeg har lært paa Kongestol,
Man fra sine Undersaatter
Ta'r ej sidste Glimt af Sol.
Herre, du er paa vilse Vej,
Saadan vel knuser, men hersker man ej!

Herre, dine Englehære
Fylde Øret dig med Lov,
Ingen Ven du har, der dadler,
Naar du Dadel har Behov.
Ak, og ingen er altid klar,
Herre, lad mig derfor være din Nar!

valdemar

Vaagner, alle Kong Volmers Mænd!
Spænder rustede Sværd ved Lænd,
Henter i Kirker det støvede Skjold,
Prydet med Mærker af Dyr og af Trolde.
Væk Eders Heste, der græsse i Muld,
Sæt dem I Siden de Kringler af Guld,
Sprænger mod Gurreby,
Det er Dødningegry!

bondens sang

Klap, klap med Kistelaag,
Tunge Trin af Nattetog;
Græstørv skyder af Muld,
Toften klinger af Guld,
Klirren og Klappen i Vaabenhus,
Hvisten og Kasten med gammelt Grus,
Stenene ramle i Kirkegaardsdige,
Høgene suse fra Taarnet og skrige,
Kirkeporten slaar op og i, –
Ned under Dynen, der før de forbi.

- Jeg slaar tre hellige Herrens Kors
For Folk og Hus, for Ko og Hors,
Tre Gange nævner jeg Frelserens Navne,
Saa skade de ikke min Sæd for en Avne.
Saa tegner jeg mig paa Ledemod,
Hvor Herrens hellige Vunder stod,
Da bliver for Elverskud jeg fri,
For Mareridt og for Troldepsi;
Sidst lægger for Døren jeg Staal og Sten,
Da voldes slet ingen i Huset Mèn.

valdemars mænd

Vær hilset, Konge, ved Gurre Sø!
Nu spænde Jagten vi over Ø,
Vi Pile sende fra strengløs Bue,
Med Øjne sigte, som ej kan skue,
Vi Hjortens Skygge med Vunder slaar,

Og Engvand siver som Blod af Saar.
Hør Valraven svinge
Med sorten Vinge,
Og Løvet skumme om Hestens Bringe.
Saa skal vi jage, har somme sagt,
Hver Nat til Dommedags vilde Jagt.
Holla, Hest, og holla, Hund,
Stanser Jagten stakket Stund!
Her er Slottet, som fordum var;
Hest skal fodres med Lokes Havre,
Mand kan æde sit Ry til Davre.

valdemar

Skoven hvisker med Toves Røst,
Søen skuer med Toves Øje,
Stjerner lyse med Toves Smil,
Skyen svulmer som Barmens Høje.
Sanserne jage for hende at fatte,
Tankerne kæmpe for hende at samle.
Men Tove er hist og Tove er her,
Tove er fjærn og Tove er nær.
Er du da, Tove, med Trolddomsmagt
Bundet i Søens og Skovens Pragt?
Hjertet svulmer, som skulde det sprænges,
Tove, Tove, Valdemar længes!

klaus nar

»Aalen hun er en sælsom Fugl,
Lever som helst i Vandet,
Vrider sig dog i Maaneskin
Oftentimes en Stund paa Landet.«
Det har jeg sunget om andre en Gang,
Bedst passer nu paa mig selv min Sang.
Jeg er ikkun Husmand nu og mit Hus er lille,
Og skjøndt ej jeg bad en Gjæst, leved' ganske stille,
Blev jeg halvvejs dog ædt ud af mit Hus det lille,
Saa jeg kan ej byde stort, skjøndt jeg gjerne vilde.
Dog - den skal faa min Nattero,
Som kan mig det forklare,
Hvorfor jeg skal hver Midienat
Omkring et Vandhul fare.

At Palle Glob og Erik Paa
Det skulle, kan jeg godt forstaa:
De var saa lidet fromme,
De doble nu, endskjøndt til Hest,
Om svaalest Sted og Døren næst,
Naar de til Helved' komme.
Og Kongen, han som løber gal ved mørke Nattetide
Og raaber paa en Pige, som for Aar og Dage siden
Med Engle og med Vildgæs fløj, han maa med Rette ride;
Thi han var altfor raa oprigtig,
Og man maa være højst forsigtig
Og tage mægtigt sig i Agt,
Naar man er Nar hos slig en Magt
Som ham, der bor hinsides Maanen.
Men at jeg, Klaus Nar til Farum,
Jeg, som troede, at de Døde
Vare fri for Legemsmøde,
At èns Støv blev Aandens Anker,
Saa i Fred man sine Tanker
Kunde samle til den store
Hoffest, som Bro'r Knud har sagt
Blæses ind med Guldbasuner,
Hvor vi Gode vel ved Magt
Æde Onde som Kapuner,
Ak, at jeg paa en Fole galen
Med min Næse vendt imod Halen
Skal humpe om, mens Folk er i Senge, ...
Var ej det for sent, jeg vilde mig hænge. -
O, men hvor sødt det skal smage forvist,
Naar jeg nu dog bliver salig tilsidst.
Vel har jeg syndet lidt mer end de fleste,
Kan dog vel snakke mig fra det meste:
Hvem gav den nøgne Sandhed Klæder
Og tog dens Prygl paa Vej og Stræder?
Jo - i Fald der er Billighed til,
Saa maa jeg bænkes i Himmerigs Sale, ...
Naa, hvor jeg dér skal Værten bagtale!

valdemar

Nu lèr du der oppe,
Du strenge Dommer!
Men dette drage du dig til Minde,

Naar Dommedag kommer:
En Sjæl er elskende Mand og Kvinde,
Du rive ikke vor Sjæl i tvende,
Til Helved' mig og til Himlen hende.
Thi da faar jeg Magt,
Da splitter jeg din Englevagt
Og sprænger med min vilde Jagt
I Himmerige ind.

valdemars mænd

Hanen løfter sit Hoved til Gal,
Har alt Dag i Kroppen,
Og Morgenduggen driver rød
Af Rust, fra vore Sværd.
Omme er Tiden!
Graven kalder med aaben Mund,
Og Jorden suger al lyssky Rædsel.
Synker, synker!
Livet kommer i Magt og Glans
Med Daad og bankende Hjerter,
Og vi er Dødens,
Sorgens og Dødens,
Smertens og Dødens.
Til Gravs! til Gravs! til drømmesvanger Ro –
O, fik i Fred vi hvile!

Stolt Henrik og Fru Gaaseurt, tag blot jer i Agt!
Nu begynder Sommervindens vildene Jagt:
Søen gnistrer som Sølv i dens Spor,
Myggene Sivskoven bange forlade;
Det er meget værre, end I tror,
Hu, hvor det lèr nu i Bøgenes Blade!
Træk det Grønne om Hagen!
Der er St. Hansorm med Ildtunge rød
Og Engtaagen, det er en Sky, der er død;
Hvilken Bølgen og Gyngen,
Hvilken Ringen og Syngen:
Kornvangens Guldaks slaar den lede Vind
Mod hinanden, saa det klinger;
Edderkoppen spiller paa sit Strengespind
Med de lange Ben, saa det springer.
Duggen triller med Klang fra Tue,
Stjernes kud flyve fra Himmelbue,
Sommerfuglen flygter med Larm gennem Hækken,
Frøen springer langt ud i Bækken.
- Tys! hvad tyder nu dens Færd?
Hvert et vissent Løv den vender,
Ak, den søger Eders Frænder:
Vaarens blaahvide Strøm af Blommer,
Jordens flygtige Drøm om Sommer.
Længst er de Jord!
Men nu svinger den op
Over Træernes Top,
Thi opstanden den tror
Er det drømfine Flor,
Og i sælsomme Toner
Den dem hilser igjen
I de løvrige Kroner.
- Se saa! nu er det snart forbi,
Den hvirvler hen ad luftig Sti
Mod Søens blanke Flade,
Og dér i tusend Vovers Dans
I blege Stjerner Gjenfærdsglans
Den vugges blidt til Hvile.
Hvor her blev tyst!
Ak, var det lyst!
O sving, Mariehøne, sving dig fra din Blomstertue
Og bed om fagert Solskinsliv alt hos din fagre Frue!

Alt danse Bølgerne om Næs,
Alt trækker stribet Snegl paa Græs;
Nu vaagner Skovens Fugleflok,
Og Blomsten ryster Dug af Lok
Og spejder efter Sol.
Vaagner, vaagner, alle Blommer,
Solen kommer!
Alt i Øst i Farvestrømme
Hilse os dens Morgendrømme!
Snart den af de dunkle Vande
Smilende opstaar,
Stryger fra sin lyse Pande
Rige Straalehaar!

B

Holger Hamann, autograf, [1893].
Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek, MA
ms2 0842.

Gurresange

Toves Romanze

Under udgivelse

Holger Hamann

C

Carl Brieghel-Müller, *Til min Hustru.*
Gurresange. Digt-Cyklus af J.P. Jacobsen, op. 1,
København: Wilhelm Hansen, [1894].
Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek,
D204.

Gurresange

I Valdemar

Carl Brieghel-Müller

II Tove

Carl Brieghel-Müller

III Valdemar

Carl Brieghel-Müller

IV Tove

Carl Brieghel-Müller

V Skovduens Sang

Carl Brieghel-Müller

D

Elisabeth Meyer, *Fru Marie English f. Tuxen tilegnet. Tove. (Skoven hvisker med Toves Røst.) af J.P. Jacobsen*, København & Leipzig: Wilhelm Hansen, [1895].
Eksemplar: København, Det Kgl. Bibliotek, D204.

Tove

Under udgivelse

Elisabeth Meyer

E

Paul von Klenau, autograf, 1936, komponeret
1895-1896.

Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek,
MAms 8121.

Skov hvisker med Toves Røst

Under udgivelse

Paul von Klenau

F

Vilhelm Poulsen, *Valdemar af J.P. Jacobsens
'Gurresange'*, København: Wilhelm Hansen,
[1896].

Eksempplar: Aarhus, Det Kgl. Bibliotek, Node
AR-00-6271.

Valdemar

Under udgivelse

Vilhelm Poulsen

G

Ludvig Schytte, *Til Frk. Margarethe Petersen. Tove. Sangcyclus komponeret for en Syngestemme med Accompagnement af Pianoforte*, op. 88, København & Leipzig: Wilhelm Hansen, [1896].
Eksemplar: Aarhus, Det Kgl. Bibliotek, 4-91-3522.

Tove

I Mødet

Ludvig Schytte

II

Ludvig Schytte

III

Ludvig Schytte

IV

Ludvig Schytte

V Skovduens Sang

Ludvig Schytte

VI Den vilde Jagt

Ludvig Schytte

VII

Ludvig Schytte

H

Sextus Miskow, *Fru Hedvig Quiding-Faaborg tilegnet. Nu siger jeg Dig for første Gang af J.P. Jacobsens 'Gurresange'*, København: Wilhelm Hansen, [1898-1899].
Eksempplar: Aarhus, Det Kgl. Bibliotek, Node AR-00-3956.

Nu siger jeg Dig for første Gang

Under udgivelse

Sextus Miskow

I

Aage Rasmussen, autograf, 1899.
Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek,
MAms 2422.

Gurresange

I

Under udgivelse

Aage Rasmussen

J

Axel Møhl-Hansen, *Fem Sange*, København: Det Nordiske Forlag (Henrik Hennings), [1900], s. 4-5.

Eksempplar: København, Det Kgl. Bibliotek, D204.

Skoven hvisker med Toves Røst

Under udgivelse

Axel Møhl-Hansen

K

Fritz Crome, *Fire Sange med Klaver*,
København: Wilhelm Hansen, [1902], s. 8-9.
Eksempplar: København: Det Kgl. Bibliotek,
D204.

Herre, ved Du, hvad du gjorde

Under udgivelse

Fritz Crome

L

Emil Rosenberg, *To Sange*, Odense:
Musiklageret, 1911.
Eksempplar: Aarhus, Det Kgl. Bibliotek, Node
AR-00-6965.

Gurresang

Under udgivelse

Emil Rosenberg